

**OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA "O'ZBEKISTONNING ENG YANGI TARIXI" FANINI
O'QITILISHINING INSON QADRI VA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI**

**Temirova Mashhura Muhammadaminovna
Qo'qon universiteti v.b. dotsenti. (PhD)**

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida "O'zbekistonning eng yangi tarixi" fanini o'qitilishining inson qadri va ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati to'g'risidagi fikr va mulohazalar aytiladi. Shuningdek, maqolada mazkur o'quv predmetni o'qitilishining huquqiy asoslari tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, inson, ta'lim samaradorligi, YUNESKO, "Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari", Yangi O'zbekiston, Uchinchi Renessans, "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida".

Tarixdan ma'lumki, o'zbek millati ilmga va uni egallashga bo'lgan ishtiyoqi har doim baland bo'lgan. Shu sababdan o'lkada azaldan ilm-fan taraqqiy etgan. Xususan, arablar kirib kelguniga qadar ham hudud aholisi o'ziga xos ilm va salohiyatga ega bo'lgan. Arablarning O'rta Osiyoga bosqini va ularning bu yerda islom dinini yoyishi natijasida esa mahalliy aholi vakillari orasidan butun dunyo uchun asosiy dasturulamal bo'lgan noyob ilmiy meros qoldirganligi tahsinga sazovordir.

Mustaqillikka erishilgan dastlabki paytlardan boshlab hukumat tomonidan respublikada ta'limni qayta isloh qilish borasida ko'plab islohatlar amalga oshirildi. Bugungi kunda respublikada ta'lim sohasini isloh qilish uning samaradorligini yanada oshirish bo'yicha olib borilayotgan islohatlar ko'lami va ularning natijalari sezilarli darajaga yetdi. Ayniqsa bu borada oliy ta'limni rivojlantirish orqali ta'limning boshqa tizimlarini balki respublikadagi barcha sohalarni rivojlantirishga erishish eng maqbul yo'l sifatida e'tibor qaratilmoqda. Hozirgi paytda barcha pedagog-psixolog olimlar ta'lim texnologiyalarga berilgan eng mukammal ta'rif sifatida YuNESKOning quyidagi ta'rifini tan olishadi: "Bilim berish va uni egallashda texnika va inson resurslarini o'zaro uzviy bog'liq holda ko'rib, butun ta'lim jarayonini 11 loyihalashda va amalda qo'llashda majmuaviy yondashuv usulidan foydalanishdir" [1].

Shu sababdan bugungi kunda mas'ul vazirlik tomonidan oliy ta'limda o'qitilayotgan fanlarni qaytada ko'rib chiqilish va ular orasidan shaxsni yetuk kadr bo'lib chiqishlari uchun xizmat qiladigan fanlarni o'qitilishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shuni ta'kidlash joizki, "O'zbekistonning eng yangi tarixi" fani oliy ta'lim sohasidagi barcha yo'nalish talabalari uchun, ularni har tomonlama zamon talabiga mos yetuk mutahasis bo'lishlari uchun zarur deb topilgan fanlardan biri sifatida e'tirof etildi. Darhaqiqat, tarix bu- o'tmish va kelajak o'rtasidagi ko'prikdir. Ular o'rtasidagi uzilish bu –har qanday halqni, millatni va shaxsni faqat va faqat tanazullga olib keladi. Jumladan inson oldinga qarab yurar ekan har doim orqa oyog'iga tayangan holda qadam tashlaydi. Agar bu holatni jamiyatga olib o'tadigan bo'lsak, tarix ne chog'lik muhim ahamiyatga ega ekanligini tushunish mumkin.

Oliy ta'lim muassasalarining bakalavriat bosqichida o'qitilib kelinayotgan "O'zbekistonning eng yangi tarixi fani" jamiyatning turli sohalarida faoliyat olib borayotgan va boradigan shaxslar uchun davlat va fuqarolar o'rtasidagi munosabatlarda inson omilining qadri yuqori ekanligini anglagan holdan o'z ish faoliyatlarini tashkillashga yoki sifatli ta'lim berishda katta ahamiyat kasb etadi. Fikrimizning dalili sifatida Birlashgan Millatlar Tashkilotining Nizomida belgilab qo'yilgan g'oyalarni keltirib o'tishimiz maqsadga muvofiq. Jumladan ushbu Nizomning muqaddimasida "kelajak avlodlarni hayotimizda ikki marta insoniyatga ifodalab bo'lmaydigan g'am-g'ussa keltirgan urush kulfatlaridan xalos etishga va insonning asosiy huquqlariga, inson shaxsning qadr-qimmatiga, erkak va ayollarning teng

huquqligiga va katta-kichik millatlar huquqlarining tengligiga ishonchni qayta qaror toptirishga va shartnomalar va xalqaro huquqning boshqa manbalaridan kelib chiqadigan majburiyatlarga hurmat bilan qarash" [2]. g'oyasi mustahkamlab qo'yilgan bo'lib, ayni paytda mamlakatimizda milliy tiklanishdan milliy yuksalishga o'tish pallasidagi ijtimoiy, siyosiy hayotimizda aynan shu g'oyalar ustuvor ahamiyat kasb etmoqda.

Barchamizga ma'lumki, bugun rivojlanib borayotgan yangi O'zbekistonda yangicha qarashlar, turfa xil fikrlar, yangidan-yangi islohotlar ko'lami tobora kengayib bormoqda. Tabiiyki, bu borada eng avvalo hayotimizning barcha jabhalarida amalga oshirilayotgan islohotlarimizning samaradorligi avvalo xalqimiz ma'naviyatining tiklanishi, boy tarixiy merosimizning chuqur o'rganilishi, an'ana va urf-odatlarimizning saqlanishi, madaniyat va san'at, fan va ta'lim rivojining yuksalib borayotganligi bilan bog'liq ekanligini alohida ta'kidlash joiz. "Bugungi kunda oldimizda turgan eng muhim vazifalarni ko'z o'ngimizdan o'tkazar ekanmiz, aholining kundalik ehtiyojlariga bevosita daxldor dolzarb masalalarni hal qilish bilan bir qatorda biz eski tuzum davrida inson hayotining negizi va murakkab tomonlari, milliy qadriyatlar, tarixiy an'analar, umuminsoniy ma'naviy boylıklar bilan hisoblashmaslik jamiyatimizga qanchadan-qancha zarar keltirganini unutmashimiz kerak" [3]. Ayni paytda yurtimizda milliy tiklanish jarayoni qariyb bir yarim asr davom etgan ijtimoiy-siyosiy qaramlikdan keyin dastlabki paytlarda mutlaqo tabiiy ravishda o'ziga xos qonuniyat asosida kechganini aytish lozim. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan boshlangan dadil o'zgarishlar jamiyatimiz, davlatimiz rivojlanishining yangi mafkurasi, o'zgacha paradigmasini belgiladi. Ko'p yillar mobaynida mamlakat rivojiga xos bo'lgan sustkashlik, turg'unlik, ko'ndalang turgan vazifalarni bajarmasdan, ularni paysalga solish, muammolar va ziddiyatlarni berkitish siyosatiga barham berildi. Ilgari deyarli bo'lmagan ijtimoiy, siyosiy hayot paydo bo'ldi, ommaviy axborot vositalari jonlandi, fuqarolik jamiyati faollashmoqda. Eng muhimi, odamlar o'z erkinligi va huquqlarini anglamoqda, ularda daxldorlik hissi va jamiyat taqdiri uchun mas'uliyat oshib bormoqda.

Ayni paytda bu mezonlarning umumbashariyat e'tirof etayotgan xalqaro mezonlar bilan nihoyatda uyg'unligini qayd etib o'tish o'rinli. Prezidentimiz "Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari" g'oyasini ilgari surar ekanlar, milliy tiklanish o'zligimizni anglash, milliy davlatchiligimiz asoslarini qaytadan barpo etish bosqichi ekanligini, bu bosqich mustaqillik ostonasida va istiqloqlarning dastlabki davrlarida muhim o'rin tutganligini, endilikda O'zbekistonni o'z tarixiy, sivilizatsion o'rnini yangidan tiklash, o'zbek xalqining genetik insoniy salohiyatiga monand taraqqiyot darajasini ta'minlash, Uchinchi Renessansni barq urish davri kelganligini alohida ta'kidladilar.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son farmonida buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy merosini chuqur o'rganish va keng targ'ib qilish asosiy vazifa sifatida yoritilgan. Shu o'rinda fikrimizning amaliy isboti sifatida "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini "Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili"da amalga oshirishga oid Davlat Dasturida ham aynan "IHT, IRSIKA, AYSESKO, YUNESKO kabi dunyoning nufuzli xalqaro tashkilotlari, ilmiy-tadqiqot markazlari va universitetlari bilan hamkorlikda "Yangi O'zbekiston – Uchinchi Renessans" shiori ostida xalqaro konferensiya, simpozium va anjumanlar tashkil etish", "Buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy ma'naviy merosini keng targ'ib qilish maqsadida yurtimizdan yetishib chiqqan allomalarning asarlarini xalqchil tarjimasini amalga oshirish, ular asosida ilmiy va ommabop risolalar yaratish", "Buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy ma'naviy merosini keng targ'in qilish maqsadida yurtimizdan yetishib chiqqan allomalar qalamiga mansub 100 ta asarning xalqchil tarjimasini amalga oshirish, ular asosida ilmiy va ommabop risolalar yaratish, buyuk

ajdodlarimizning boy ilmiyma'naviy merosini keng targ'in qilish maqsadida O'zbekiston xalqaro Islom akademiyasi, Islom sivilizatsiyasi markazi, Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Imom Moturidiy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash" [4]. kabi vazifalarning belgilanganligini alohida keltirib o'tish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, "O'zbekistonning eng yangi tarixi" o'quv predmetini o'qitish orqali jamiyatimizning ilg'or qatlamini umuminsoniy qadryatlarga sodiqlik, milliy g'urur va milliy iftixor tuyg'ularini shakllantirish, bugungi kunga shukronalik hissini tuydirish orqali ta'lim samaradorligiga erishishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 27 февралдаги "Педагогик таълим соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-4623-сонли Фармони // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси. – Т., 2020. – 28 февраль
2. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Nizomi// <https://uz.wikipedia.org/wiki/>
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini "Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili"da amalga oshirishga oid Davlat Dasturi /O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60son Farmoni//Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 29.01.2022-y., 06/22/60/